

■ Бягун вакол свету

Сібір, кунг-фу і нашы дзяўчаты

Прывітанне з Камбоджы перадаюць нам Кацярына, Аліса і Элізабэт БЯГУН, якія два месяцы таму адправіліся ў першую жаночую кругасветную вандроўку. У мінулы раз яны расказвалі нам пра свае планы. Паглядзім, якія з іх здзейсніліся падчас прыгод у Расіі, Манголіі і Кітаі.

Наперад у Сібір!

Перасекчы Расію на цягну — задача для стойкіх. Праехаўшы Маскву, дзе сям'я Бягун была ўжо не аднойчы, яны накіраваліся ў Казань. У гэтым горадзе 47% насельніцтва — татары, таму без знаёмства з нацыянальнай культурай не абышлося. Так, паводле слоў Лізы, найбольш незвычайным здаўся тое, што раней багатыя жанчыны, каб паказаць свой статус, рабілі свае зубы чорнымі. Гэта азначала, што яны елі шмат цукру, які тады быў вельмі дарагі. Яшчэ прынята было апранаць на сябе ўсе ўпрыгажэнні, якія толькі былі. Калі месца не хапала — вешалі яшчэ стужку, на якую чаплялі каштоўнасці.

Кацярына расказвае, што ўпершыню пакаштавала каніну. На здзіўленне мяса проста раставала ў роце. На долю дзяўчат выпала яшчэ шмат кулінарных прыгод. Але Казань найбольш запомнілася Храмам усіх рэлігій, які ўзвышаецца над горадам як сведчанне таго, што талерантнасць стала свайго роду візітнай карткай сталіцы Татарстана.

Наступны прыпынак — **Новасібірск**. Але акулца ў сібірскую рэчаіснасць прыйшлося за некалькі прыпынкаў да гэтага горада. Мясцовыя жыхары на вакзалах прапанавалі шмат далікатэсаў. Самыя папулярныя — шыкоўная чырвоная ікра, шапкі і камізэлькі з пясца па кошце адной вячэры ў мінскім рэстаране. Кацярына гаворыць, што не купіць было вельмі складана, але набылі толькі рукавічкі. Сталіца Сібіры турыстычнымі славатасцямі не багатая. Дзяўчаты прайшлі па горадзе 17 кіламетраў і адзначылі адзін цікавы факт: там, у асноўным, ездзяць японскія мадэлі, палова з якіх з правым рулём. Такія ў Беларусі былі забароненыя яшчэ ў 2002 годзе.

З Новасібірска сям'я Бягун накіравалася ў **Іркуцк**. Там яны сустрэлі Алега Рудакова — чалавека, які ганарыцца тым, што беларус, не забывае родную мову. Ён заснаваў маладзёжную арганізацыю «Крывічы», якая прасоўвае беларускую культуру, бо ў Іркуцкай вобласці з часоў сталыпінскіх рэформаў засталася шмат нашых землякоў. Тут нікога не здзівіш святкаваннем Купалля. Маладзёжныя таварыствы вучаць беларускай мове, танцам, а з нядаўніх часоў ствараюць вышыванкі. Хлопцы робяць велізарную гістарычную працу: запісваюць амаль забытыя казкі, песні, вывучаюць старадаўнія дакументы. На сустрэчы з дзяўчатамі Алег жартуе: «Наша мэта — пазнаёміць як мага большую колькасць замежнікаў з Беларуссю і запрасіць іх да нас. Вось таму вы так рана і з'яжджаеце з Іркуцка. Тут кожны ведае пра Беларусь ад мяне». Жанчына, якая ўсё жыццё жыве ў Іркуцку, пачуўшы беларускую песню, расплакалася: «Мне бабуля спявала падобныя. Я ведаю яшчэ адну. Запішыце яе, калі ласка. А то яна знікне назаўсёды».

Тыдзень дзяўчаты вучыліся кунг-фу ў Майстра Шыфу.

Возера Байкал дзяўчат здзівіла наймаверна. Яны нацешыліся сонцам і прыродай, атрымалі ад гэтага вялізнае задавальненне, зарадзіліся моцнай энергіяй і накіраваліся далей ва Улан-Удэ. Як кажа Элізабэт, яна не чакала, што гэты горад будзе такім прыемным. «Для мяне было крыху дзіўна, што тут столькі азіятаў, але ўсе яны гавораць на рускай мове нават паміж сабой. Вядома ж, тут мы ўбачылі самую вялікую ў свеце галаву Леніна. Яго вочы — як у Джаконды: з якога боку ні глядзі, заўсёды зазіраюць табе ў душу».

Спаць? Па чарзе

Перасекчы расійска-мангольскую мяжу было даволі проста. У гэтай краіне яны планавалі застацца толькі на дзень, таму часу было няшмат. Ліза гаворыць, што «пакуль едзеш па Манголіі, назіраючы за яе абшарамі, можна ўлюбіцца ў гэтую краіну: утульныя юрты, якія знаходзяцца за кіламетры адна ад адной, чароўныя пустыннымі краявідамі, бяжоддзе... Але, як толькі выйдзіш на вакзал ва **Улан-Батары**, на цябе навальваецца неверагодная колькасць людзей, якія ад цябе чагосьці хочуць, але ты нічога не разумееш, бо гавораць яны толькі па-мангольску. Старое пакаленне яшчэ можа трохи размаўляць на рускай мове, бо яны раней яе вучылі ў школах».

Калі вы бываеце не вельмі задаволены тым, што ў беларускім плацкарце сусед зверху можа на некаторы час прысеці на вашу ніжнюю паліцу, то вам няма чаго рабіць у цягнуці да Замын-Ууд. У вагоне разам з нашымі трыма дзяўчатамі на іх месца прэтэндавала яшчэ столькі ж людзей. Як спаць? Па чарзе. Калі ты ноччу адлучышся па справах, знойдзеш на сваёй лаўцы новага мангола. У такіх умовах пасцельная бялізна — залішня раскоша. Спалі, укрываючыся курткі.

Састаў спыняецца — гонка пачалася. «Як толькі цягнік спыніўся, я адчула сябе героем фільма «Галодныя гульні», — гаворыць Ліза. — Усе людзі беглі да аўтобусаў і машын, як быццам гулялі на выжыванне. Да нас падышоў мангольскі мужчына, паўтараючы «Чайна, Чайна», мы зразумелі, што ён будзе нашым правадніком». Перасякаць мангольска-кітайскую мяжу можна толькі на транспарце, таму, развітаўшыся з гэтым аўто, дзяўчаты пераселі ў іншы джып і накіраваліся ў Паднябесную.

Пустыня дыназаўраў

На тэрыторыі Кітая яны пераселі ў вядомы «сліп-бас». Гэта калі ў аўтобусе размешчаны тры рады двухпавярховых ложкаў, зробленых пад выгібы цела. «А выехаўшы ў пустыню, можна ўбачыць з другога яруса цэлы парк Юрскага перыяду! Тут калісьці знайшлі вялікую колькасць акамянеласцяў дыназаўраў. Вось кітайцы і вырашылі пазначыць гэтае месца дзясяткамі жалезных статуі. Калі бачыш застылага ў руху раптар па сярод пустыні на фоне млыноў, гэта можа на ўражвае», — расказвае Аліса.

Кожны сучасны чалавек сутыкнецца ў Кітаі з адной праблемай: павольны інтэрнэт. І гэта да таго, што доволі шмат сайтаў — Фэйсбук, Ютуб ці нават звычайны пошукавік Гугл — не працуюць. Для таго, каб імі карыстацца, трэба спампоўваць спецыяльныя абходныя праграмы на тэлефон. Іншая нязручнасць — англійская мова для кітайцаў амаль такая ж незнаёмая, як і беларуская. Гэта перашкаджае выбіраць ежу ў мясцовых кафэ. Зараз у кітайскіх рэстаранах хіт — велізарная талерка супу з лошчынай, мясам і гароднінай. Адной порцыі хапае, каб наесціся. Гэтым і сілкаваліся нашы дзяўчаты на чужыне. Ліза з Алісай расказваюць, што з салодкім там увогуле бяда: якасны дэсерт, да якога мы прывычныя, знайсці цяжка і ён дарагі. Увогуле, **Пекін** не вельмі ўразіў нашых вандроўніц. Самы прыемны ўспамін — Вялікая Кітайская сцяна. Таму, не затрымліваючыся, яны накіраваліся ў наступны буйны горад — **Шанхай**.

Кацярына гаворыць, што Шанхай для яе — гэта любоў з першага погляду. Там жа дзяўчаты далі прэс-

канферэнцыю разам з Генеральным консулам Беларусі ў Шанхай Валерыем Мацэлею. Спдар консул адзначыў, што «гэта падарожжа — праява народнай дыпламатыі і нацэлена на ўмацаванне дружбы паміж народамі Беларусі і Кітая, уносіць свой уклад у рэалізацыю гуманітарнага складніка эканамічнага пояса Шаўковага шляху».

Выліты Панда

Далей шлях праходзіў праз **Чаншу — Кунмінь — Далі**. А там яны споўнілі даўнюю мару — на тыдзень пайшлі ў манастыр вывучаць кунг-фу. Манастыр, у які яны трапілі, называецца «Ву Вэй Сі». Тыдзень знаходжання для аднаго чалавека каштуе каля \$75. У кошт уваходзіць: трохразовае вегетарыянскае харчаванне, ложка і трэніроўкі. Дарэчы, жылі яны ў спартанскіх умовах — ніякіх празмернасцяў. А правілы, якія трэба прыняць, наступныя: абавязкова павінны быць доўгія штаны, якія цалкам закрываюць твае ногі, майка з рукавамі і закрыты абутак. Алкаголь і курэнне забароненыя. Нельга дакранацца да чалавека супрацьлеглага полу. Абавязкова трэба дадаць усю ежу, уключаючы кожную рысінку, якая ўпала на падлогу. За сталом нельга скрыжоўваць ногі. Дзень пачынаецца ў 5.30 з малітвы, а ў 21.30 выключаецца ўсё святло. Кожны раз, калі вы бачыце Майстра Шыфу, трэба пакланіцца і сказаць «амітофу», што значыць «поспехаў». Пачаць есці можна толькі пасля таго, як пачаў сам Майстар. Дарэчы, менавіта з яго зрабілі персанажа з мультфільма «Кунг-фу Панда». «Калі мы яго ўбачылі першы раз, мы не маглі паверыць сваім вачам: мультыяны герой так падобны на сапраўднага! Ажыццявілася мая мара, і мы змаглі паесці з ім пельменяў», — успамінае Ліза.

Трэніроўкаў у дзень дзве. А 7-й раніцы, калі не ідзе дождж, — бег. Вы бежыце ў цэмеры, з ліхтарыкам у руцэ па каменнай дарозе. Дабягаеце да рэчкі, бераце каменны і кладзеце яго на галаву. Балансуеце і несцеце яго без рук назад да манастыра. «Першыя тры трэніроўкі мы вучылі асновы кунг-фу, а потым — нешта тыпу звязкі з базавымі элементамі. Хлопцы казалі, што хутка ў нас так моцна будуць балець ногі, што мы не зможам хадзіць. Пасля першай трэніроўкі падумалі, што яны нейкія слабыя: мы нават амаль не стаміліся. Але потым зразумелі, пра што яны гаварылі».

— Я зразумела, што на многае здольная, і мая сястра таксама, — расказвае Элізабэт. — Пасля нашай апошняй трэніроўкі мы з гонарам абняліся і адчулі, што сталі мацнейшымі не толькі фізічна, але і псіхалагічна, не здаваліся і ішлі да канца, нават калі ногі не хацелі рухацца і трэба было дапамагаць рукамі. Разам плакалі і смяліся, дзелячыся эмоцыямі, і падтрымлівалі адна адну, былі адной камандай, дзялілі пароўну апошні пельменьчык, дапамагалі ўстаць на ногі іншаму чалавеку і проста знайшлі кунг-фу сям'ю.

Пра далейшыя прыгоды нашых дзяўчат у кругасветнай вандроўцы чытайце ў наступных нумарах «Звязды».

Надзея АНІСОВІЧ.
anisovich@vziasda.by

■ ЭкаТэхналогіі
БелАЭС — супраць змянення клімату

Увод ва эксплуатацыю Беларускай атамнай электрастанцыі дапаможа знізіць выкіды ў атмасферу шкодных рэчываў і паспрыць развіццю «зялёнай» эканомікі, упэўнены спецыялісты Мінпрыроды.

Арганічнае паліва страчае папулярнасць

— Беларусь адной з першых прыняла Парыжскае пагадненне аб клімаце, у адпаведнасці з якім наша краіна ўзяла на сябе абавязальнасць забяспечыць да 2030 года скарачэнне выкідаў парніковых газаў больш чым на 28% у параўнанні з 1990 годам. Таму развіццю нізкавуглероднай энергетыкі становіцца прыярытэтай задачай для беларускай эканомікі, — адзначыў намеснік кіраўніка ўпраўлення Дзяржаўнай экалагічнай экспертызы Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Васіль КАВАЛЕНКА. — Увод ва эксплуатацыю БелАЭС дазволіць вырашыць шмат пытанняў.

Так, можна скараціць выкарыстанне на дзеючых энергакрыніцах арганічнага паліва (прыроднага газу, мазуту, вугалю). Па словах спецыяліста, штогадовае заміяшэнне прыроднага газу можа склаасці да 5 млрд м³, што дазволіць вывесці з эксплуатацыі маральна састарэлае абсталяванне, адмовіцца ад будаўніцтва новых ЦЭЦ, што працуе на арганічным паліве, устанавіць электракатлы.

Акрамя таго, выкарыстанне атамнай энергіі будзе садзейнічаць зніжэнню сабекошту электраэнергіі і ў сваю чаргу — сабекошту прадукцыі, у вытворчасці якой апошня займае вялікую частку выдаткаў. Напрыклад, паспрыць развіццю гарадскога электрычнага транспарту, які дазволіць палепшыць якасць атмасфернага паветра.

— Усё гэта дасць магчымасць скараціць выкіды забруджальных рэчываў і парніковых газаў, а таксама зменшыць выкарыстанне кіслароду, неабходнага для спальвання арганічнага паліва, — падкрэсліў Васіль Каваленка.

Смецце ператварыць... у энергію

Увод ва эксплуатацыю БелАЭС будзе садзейнічаць развіццю ў краіне «зялёнай» эканомікі, асабліва ў частцы перапрацоўкі ўсіх відаў адходаў, лічыць старшыня савета Беларускага грамадскага аб'яднання «Экалагічная ініцыятыва» Юрыі САЛАУЕУ.

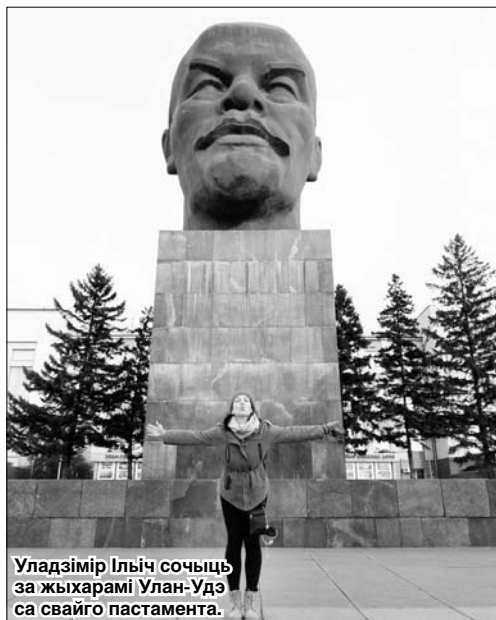
У нас ёсць увесь тэхнічны і тэхналагічны патэнцыял, дзякуючы якому магчыма перапрацоўваць як уласныя адходы, так і імпартаваныя. А таннай энергіяй, якую плануець атрымаць на БелАЭС, можна забяспечыць будучыя смеццерапрацоўчыя заводы.

Стымул для развіцця электратранспарту

Па словах Андрэя ПІЛІПЧУКА, намесніка кіраўніка ўпраўлення рэгулявання ўздзеяння на атмасфернае паветра і водныя рэсурсы Мінпрыроды, у Беларусі існуе ўнікальная магчымасць для развіцця электратранспарту.

— У бліжэйшай будучыні доля электратранспарту ў свеце будзе толькі ўзрастаць, — адзначыў ён. — Гэта звязана як з паступленнем на рынку таннай электраэнергіі, так і з прарыўнымі тэхналогіямі ў вобласці захавання энергіі. Як заяўляюць буйныя вытворцы аўтамабіляў, у хуткім часе на рынку павінны з'явіцца электрааўтамабілі, кошт якіх будзе роўны кошту звычайнага аўтамабіля. Маючы вялікі транзітны патэнцыял, пры развіцці сферы электратранспарту краіна змагла б атрымаць дадатковыя эканамічныя стымулы.

Вераніка КОЛАСАВА.
kolasava@vziasda.by

Уладзімір Ільіч сочыць за жыхарамі Улан-Удэ са свайго пастамента.